

‘Ik ben veroordeeld om vrij te zijn’ [om wat van mijzelf te maken]

Jean-Paul Sartre [1905-1980]

‘Existentialisme’

Het existentialisme is een filosofische stroming, die sinds de eerste Wereldoorlog begin vorige eeuw, het Europese denken heeft beheerst. De onderlinge divergentie tussen de existentiële filosofen is zeer groot.

Toch zijn er een aantal gemeenschappelijke grondwaarden aan te geven.

Sartre is niet alleen een van de belangrijkste Franse filosofen van na de tweede Wereldoorlog maar ook een groot aanhanger van deze filosofische stroming.

In deze filosofische stroming staat zoals de naam al zegt de existentie, de wijze waarop de mens bestaat centraal.

De stelling van Sartre is: ‘de existentie [het bestaan] gaat de essentie [het wezen] vooraf’.

Als de existentie voorafgaat aan de essentie, dan is de mens vrij.

De mens is vrijheid; hij is wat hij van zichzelf maakt.

Existentie is van meet af co-existentie.

De relatie tot de ander tekent Sartre aanvankelijk als iets zeer negatief. De ander is een bedreiging voor mijn vrijheid.

Bij de latere Sartre vindt er een verschuiving plaats naar een sociale verbondenheid en de invloed van het Marxisme.

‘Structuralisme’

Het existentialisme heeft een reactie opgeroepen: ‘het structuralisme’.

Vanaf 1960 heeft dit grote opgang gemaakt op het gebied van filosofie, kunst [architectuur] en wetenschap.

Belangrijke figuren zijn Cl. Lévi-Strauss en M. Foucault.

Een veel voorkomende uitdrukking in het structuralisme is ‘de-centrering van het subject’. Niet de individuele existentie [het bestaan] dient centraal te staan, maar de structuur, het systeem.

Vrijheid is voor het structuralisme een illusie. ‘We denken binnen een anoniem en dwingend systeem’.
[Foucault]

Hiërarchie binnen het systeem.

‘Salon der verdieping’

September 2016

Maarten van der Kloet